

Magyarország kapcsolódása az ázsiai pénzügyi együttműködéshez*

Müller János – Kovács Levente

Szinte az élet valamennyi területén évek óta azt tapasztaljuk, hogy megerősödött a kínai szerepvállalás. Ehhez biztos hátteret ad a világszerte folyamatosan és jelentősen meghaladó kínai gazdasági növekedés. A kínai pénzügyi piacok megnyitása apró lépésenként történik, miközben a világgazdasági integráció ennél gyorsabb pénzügyi együttműködést követel meg. Ennek a feszültségnek a felismerése vezetett oda, hogy a kínai miniszterelnök sajtónyilvános kérésének megfelelően elindult az Ázsiai Pénzügyi Együttműködési Szövetség (Asian Financial Cooperation Association – AFCA) szervezetének felépítése, működési feltételeinek kialakítása, most pedig a hivatalos bejegyzése folyik. Ezzel 2016/2017 fordulóján a világ egyik legjelentősebb pénzügyi szövetsége kezdi meg működését. Az AFCA előkészítésében és alapításában meghívott szereplőként részt vett a Magyar Bankszövetség is. 2016 augusztusában az Alapszabály tervezetének és a szervezet működésének elfogadása mellett megválasztották a vezető tisztségviselőket is, köztük a Magyar Bankszövetség képviselőjét/főtitkárát az Igazgatóságon belül működő Végrehajtó Bizottságba (Executive Board). Az alábbiakban bemutatjuk az AFCA alapításának hátterét, működésének céljait és a magyar részvétel, tagság, kapcsolatrendszer által megnyitott lehetőségeket.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: F53, F55

Kulcsszavak: AFCA, Bankszövetség, Kína, gazdaságpolitika

1. A kínai gazdaságpolitika válaszüthöz érkezett

A kínai gazdaságpolitika néhány évvel ezelőtt paradigmaváltást hajtott végre. Az 1984-ben bevezetett gazdasági reform folyamatos végrehajtásának eredményeként éveken át tartó dinamikus, kétszámjegyű gazdasági növekedés, a külföldi működő tőke és a modern technológia nagy tömegű beáramlása jellemezte az országot. Ám ennek az extenzív gazdasági növekedésnek a forrásai kimerültek, amit a 2008-ban kitört világgazdasági válság tovább fokozott, s a gazdasági növekedés lelassult. Ezzel

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Müller János a Bank of China Hungary Zrt. igazgatósági tagja. E-mail: mullerj1@t-online.hu.
Kovács Levente a Magyar Bankszövetség főtitkára. E-mail: kovacs.levente@bankszovetseg.hu.

A kézirat első változata 2016. november 15-én érkezett szerkesztőségünkbe.

együtt felmerült Kína nemzetközi politikai és gazdasági szerepének erősítésének fontossága, és olyan belső problémák kezelésének szükségessége, mint például a népesség gyorsuló elöregedése.

A kérdés tehát az volt, hogyan lehet biztosítani a fenntartható gazdasági növekedést, kezelve közben az egyéb problémákat is. A kínai kormány meghirdette a külső piacok felé történő erőteljes nyitást, a jól ismert „*Belt and Road*” politikáját, amelynek két tartóoszlopa a „*Silk Road*” és a „*Maritime Road*”. Ez utóbbi döntésnek egyik sarkalatos pontja, hogy jelentős pénzügyi források – támogatott hitelek – felhasználásával segítsék a kínai áruexport és a külföldi működőtőke-beruházások növekedését, ami közvetve erősíti a gazdaságot, új munkahelyeket teremt, és középtávon lehetővé teszi a külföldi befektetések hozamának hazautalását.

Fentiekkel párhuzamosan megkezdődött a nemzetközi pénzügyi és gazdasági kapcsolatok erősítése. Ennek egyik jelentős eredményeként a Nemzetközi Valutaalap SDR-kosár tartalékdevizái (USA-dollár, angol font, EUR) közé ez év októberében jelentős súllyal felvették a renminbit, a kínai fizetőeszközt. Kína figyelmét nem kerülte el, hogy az Európai Unió és az Egyesült Államok között megkezdődtek a Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Partnerségi Egyezmény (TTIP) tárgyalásai. Vélhetően ezt is figyelembe véve, 2014-ben Kína megszervezte az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (APEC) gazdasági és politikai szövetségét.

2. Kína és az Európai Unió kapcsolata

Az Európai Unió számára elsőrendű fontossággal bír a gazdasági növekedés élénkítése és fenntarthatóvá tétele. E cél eléréséhez fel kell sorakoztatni az eszközöket is. Pénzügyi oldalról az Európai Unió egyik legfontosabb döntése a Monetáris Unió teljessé tétele az előttünk álló időszakban. A Bizottság az elmúlt év októberében jelentette be a Monetáris Unió megerősítésének konkrét terveit, szakaszait. Az érdekesség és a külső pénzügyi kapcsolatok fontossága miatt jegyezzük meg, hogy ennek az akciótervnek része az eurozóna külső képviselőinek megerősítése is. A Bizottság álláspontja szerint az eurotárság külső képviselője nem tartott lépést a valutaövezet megnövekedett gazdasági és pénzügyi súlyával. Miközben az USA-dollárnak egyetlen erős képviselője van a pénzügyi világban, addig az euroövezet tagállamai nem egységes nyelven beszélnek. A Bizottság javaslata szerint az euroövezetnek egységes képviselőre van szüksége nemzetközi szinten és az IMF-ben, úgy hogy az utóbbiban az Eurogroup elnöke lesz az euroövezet képviselője. A Monetáris Unió teljessé tételének további fontos eleme a bankunió felépítésének befejezése.

A nemzetközi pénzügyi kapcsolatok, tőkebefektetések szempontjából az Európai Unió következő, bevezetés és megvalósítás alatt álló terve a tőkepiaci unió létrehozása.

Ezeket az európai uniós folyamatokat összevetve a kínai kormány stratégiai célkitűzéseivel, megbizonyosodhatunk arról, hogy valóban léteznek, illetve kialakulhatnak olyan együttműködési lehetőségek, amelyek mindkét fél érdekét szolgálják, és amelyeket meg kell ragadni.

Kínai szempontból ez az együttműködési lehetőség némileg leegyszerűsítve a következőképpen foglalható össze. Az elmúlt években a kínai kormány számos reformot vezetett be (árreform, agrárreform, vidéki iparfejlesztési reform stb.), de most tovább kell lépni. A kormány meghirdetett programja szerint a túlzott ütemű gazdasági növekedés nem egészséges, de a növekedés bizonyos szintjét – amit jelenleg 6 százalékban határoznak meg – fenn kell tartani. Ennek érdekében számos döntés született, a belső kereslet és fogyasztás élénkítésétől a népesség elöregedésének megállításáig, szempontunkból azonban a probléma kezelésének nemzetközi vonatkozásai az érdekesek.

A kialakított stratégia első és talán legfontosabb feladata, hogy a több évtizedes tömeges működtető-beáramlás következtében felhalmozott jelentős ipari többletkapacitást, tőketartalékot a külföld irányában kell „hasznosítani”. E koncepció megvalósításához kidolgozták az ehhez szükséges gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi feltételeket: megszületett és meghirdetésre került a „One Road, One Belt” program, megteremtve azokat a szerződéses és infrastrukturális feltételeket, amelyek lehetővé teszik a kínai áruk eljutását nyugati irányban Közép-Ázsián keresztül egészen Európáig és az EU piacáig (ez az úgynevezett Zöld Út), vagy tengeri úton, Délkelet-Ázsián és Dél-Ázsián át Afrikáig és Európáig (ez a Kék Út).

Guy de Jonquières, az ECIPE¹ neves elemzője érzékletesen és találóan jellemezte az EU és Kína kapcsolatát: *„Henry Kissinger egykori híres kérdése: ‘Milyen számot tárcsázzak, ha Európával akarok beszélni?’ Peking megtalálta a választ, ez +4930-cal kezdődik, ami Berlin telefon-előhívó száma. Az elmúlt ősszel Xi Jinping elnök két újabb számot írt be noteszába: a britek miniszterelnökét és pénzügyminiszterét, akik ezt lelkesen, majdnem elragadtatással fogadták, és kijelentették, hogy Nagy-Britannia Kína legjobb partnere a nyugaton.*

Ha a kínai miniszterelnök hívja Berlint vagy Londont, garantált a lelkes fogadtatás, különösen, ha kínai pénz is kapcsolódik a híváshoz. Ugyanakkor Peking nem garantál hasonló viszonzást [...].² Ilyen esetben a fogadtatás fagyos, vagy nem viszonzott.

Mindaz arra utal, hogy Kína és Európa között a kapcsolat nem kiegyensúlyozott, és ha súlyozzuk ezt, akkor a mérleg, ha nem is teljesen, de Kína javára billen. Az alábbi érvelés azt igyekszik bizonyítani, hogy az egyensúlytalanság kevésbé tudható be

¹ European Centre for International Political Economy

² Egyes, európai szemszögből érzékenyebb témák előhozása esetén (megjegyzés tőlünk: szerzők).

Kína erejének, amit külföldön gyakran túlértékelnek, mintsem Európa többnyire öngerjesztett gyengeségének.

Peking pontosan tudja, hogy mit akar Európától. Elsősorban három dolgot: szabad bejutást egységes piacára, biztos otthont beruházásai számára, különösen a gyorsan növekvő vállalati akvizíciók esetében, és diplomáciai eszközt az USA-hoz fűződő egyre törékenyebb kapcsolatában. [...]

Európa érdeklődése Kína iránt elsősorban merkantilista. Kormányai Kínára elsősorban mint nagy és ígéretes piacra gondolnak, a legutóbbi időben pedig mint a hiánycikket jelentő tőke forrására. Egyre inkább úgy tekintenek Kínára, mint egy feltörekvő globális hatalomra, amelytől, a kapcsolatokból adódóan, a jövőben politikai és gazdasági hozadékot remélnek. Ez méltóságon aluli tülekedéshez vezetett az EU tagjai között, és egymás rovására akartak előnyhöz jutni a kínai kapcsolatokban. Szűk nemzeti keretek között ez a taktika értelmes lehet, mert a jó kínai kapcsolat exportlehetőséget és befelé áramló beruházást hozhat. Ez munkahelyeket jelent Európában, a munkahelyek pedig szavazatokat a politikusok számára, akik azt állítják, hogy az az ő érdemük. Kína megsértése viszont kockára teszi a már elért érdemeket a nagy kincsvadászat során. Legalábbis az európai politikusok így gondolják.”³

A kínai kormány új gazdaságpolitikájában, a “Belt and Road” kezdeményezés stratégijában a nemzetközi együttműködés minden kulcsszava megtalálható: nyitás az üzleti kapcsolatokban, a tengeren túli közvetlen tőkebefektetések növelése, a világgazdasági kapcsolatok újraértékelése. Ennek ellenére van egy fontos terület, amely nem került nevesítésre sem az Európai Unió, sem Kína külgazdasági stratégiájában: a nemzetközi pénzügyi és bankkapcsolatok erősítése és az ehhez szükséges intézményi keretek létrehozása, jóllehet évtizedes tapasztalat, hogy a nemzetközi befektetők, a külföldi beruházók komfortérzete sokkal nagyobb, ha egy célországban megbízható, jól működő bankkapcsolatokat találnak. Napjaink gazdaságában a tőzsdék és a pénzintézetek iránytűként működnek: irányt mutatnak a vállalkozóknak, bizalmat ébresztenek és megbízhatóságot sugallnak. A nemzeti bankszövetségek szerepe sem elhanyagolható a nemzetközi pénzügyi válságot követő, kihívásokkal teli, globális világban.

Ezekre a kihívásokra keresi a választ pénzügyi, banki oldalról az Asian Financial Cooperation Association. Az AFCA részese lehet annak az iránytűnek, annak az iránymutatásnak, amely segíti a tőke és az export útját.

³ Guy de Jonquières: The EU and China: Redressing: An Unbalanced Relationship, January 2016. <http://ecipe.org/publications/the-eu-and-china-redressing-an-unbalanced-relationship/>

3. A kínai gazdasági és pénzügyi kapcsolatok jelentősége Magyarországnak számára

A fentiekben arra törekedtünk, hogy vázlatosan bemutassuk, hogyan jutott el a világ oda, hogy Kína és az ázsiai térség, valamint az Európai Unió és az Egyesült Államok a válságot követően meghatározzák a helyzet lehetséges kezelésének programját, eszközeit és időbeni ütemezését. Kezdetben úgy tűnt, hogy ezek a gazdasági nagyhatalmak és régiók elindultak két egymással párhuzamos úton. A két út állomásai többnyire hasonlóak, és szembetűnő számos, időbeni egybeesésük. Ma pedig, ismerve e nagy gazdasági egységek érdekeit, egyértelművé válik, hogy – a partnereket érdekeik által vezérelve – ezek az utak találkoznak.

A két út egyik találkozási pontja – nem csak földrajzi értelemben – Magyarország. Hazánk és a közép-európai régió fontos kapuja az ázsiai és kínai exportnak, amikor megcélozza az Európai Unió piacát. Jelentős az igény a külföldi, ez esetben kínai működőtőke-beruházásokra, az infrastruktúra fejlesztésének támogatására. Hozzánk közelálló példaként megemlíthetjük a Belgrád–Budapest vasútvonal kínai részvétellel tervezett korszerűsítését, amely remélhetően a „zöld út” egyik fontos szakasza lesz.

A kínai-magyar gazdasági és pénzügyi kapcsolatok hagyományosan jók. Ezek már az 1978-as kínai gazdasági reform előkészítése során szorosabbá váltak. Talán kevesen emlékeznek rá, de történelmi tény, hogy amikor Magyarország számára 1980-ban létkérdés volt a csatlakozás az IMF-hez és a készenléti hitel lehívhatósága, akkor a tagsághoz, illetve a belépéshez szükséges kvótának, 500 millió dollárnak a befizetéséhez az összeget a Kínai Központi Bank (People's Bank of China) bocsájtotta rendelkezésünkre.

A pénzügyi és finanszírozási infrastruktúra terén is komoly lehetőséget képvisel Magyarország. A Kínai Központi Bank és a Magyar Nemzeti Bank 2015. október 2-án hivatalosan bejelentette, hogy a Bank of China Magyarország felhatalmazást kap, hogy megnyissa az RMB Magyarországi Clearing Központját. Mivel a Bank of China Magyarország regionális keretben és felhatalmazással működik, ez azt jelenti, hogy a budapesti RMB Clearing Központ az egész közép-európai térségben alkalmazható. Jelentős lépés ez, mert Hong Kong, Tajvan, Párizs, Frankfurt, Sydney és Kuala Lumpur után térségünkben Magyarország kapta meg elsőként ezt a jogosultságot, és a Bank of China Hungary ugyancsak elsőként bocsájtott ki „One Belt, One Road kötvényeket”.

Ebben a keretrendszerben kell megemlíteni, hogy a kínai és a magyar bankszövetség között több éve, folyamatosan fejlődő és kölcsönösen előnyös szakmai kapcsolat alakult ki. Ennek eredményeképpen a középkelet-európai régióban 2014-ben elsőként jött létre együttműködési megállapodás (Memorandum of Understanding) a két bankszövetség között.

4. Az Ázsiai Pénzügyi Együttműködési Szövetség (Asian Financial Cooperation Association – AFCA), és jelentősége hazánk számára

A fentiekből két következtetés adódik: (1) Egyértelmű, hogy Kína számára politikai, gazdasági és pénzügyi szempontból egyaránt fontos és időszerű volt egy olyan szervezet létrehozása, amely jelképezi és megerősíti nemzetközi pénzügyi erejét, befolyását, segíti a kínai működőtőke-exportot; (2) A magyar–kínai, hagyományosan jó kapcsolatok, a Magyar Bankszövetség mélyülő szakmai és emberi kapcsolatai a Kínai Bankszövetséggel és a Bank of China vezetőivel lehetővé és indokoltá tette, hogy meghívást kapjon az AFCA alapítói közé.

A kínai elnök, Li Keqiang 2016 márciusában jelentette be a Hainan szigetén megrendezett Boao Forumon⁴ – amelyen részt vettek a meghívott és a szövetség alapítását kezdeményező intézmények, köztük a Magyar Bankszövetség –, hogy a gazdasági és pénzügyi együttműködésre vonatkozó párbeszédet fel kell gyorsítani annak érdekében, hogy „a világgazdaság fejlődését fenyegető kockázatok csökkenthetők vagy kiküszöbölhetők legyenek”. Javaslatot tett az Ázsiai Pénzügyi Együttműködési Szövetség létrehozására, azzal a céllal, hogy a piaci és pénzügyi zavarok elkerülhetők legyenek.⁵

Az alapító ülésen a létrehozandó Szövetség céljait, működési elveit rögzítették: (1) Az új, politikamentes, nonprofit pénzügyi szakmai szervezet elsődleges célja a pénzügyi kapcsolatok, a kölcsönös megértés és bizalom erősítése; (2) Pénzügyi csúcsummunka teremtése⁶; (3) Pénzügyi együttműködési platformok létesítése; (4) Az AFCA ázsiai központú, de nyitott szervezet, alapelve a nyitottság és a befogadókészség.

Az AFCA kezdeményezői 2016. március 25-én írták alá az alapítás szándékáról szóló Szándéknyilatkozatot Hainan szigetén, a Boao Forum keretében. Európából a Magyar Bankszövetség volt ennek az alapítást kezdeményező dokumentumnak az aláírója. A szándéknyilatkozatban megerősítették a fenti alapelveket, és kinyilvánították szándékukat, hogy aktívan részt vesznek a szövetség szervezetének megalapításában, működésének beindításában, készek befogadni befolyásos és érdekelt pénzügyi szövetségeket, fejlesztési intézményeket, kereskedelmi és befektetési bankokat, befektetési alapokat, értéktőzsdéket, fizetési és klíringközpontokat. A szándéknyilatkozat előrevetíti az AFCA várható nemzetközi súlyát, és leszögezi, hogy Ázsia a világgazdaság meghatározó része, a világ egyik legdinamikusabban fejlődő régiója, globális stratégiai befolyása folyamatosan erősödik, és ennek a tendenciának a pénzügyi szektor az egyik legfontosabb pillére. Mindezt figyelembe véve a globalizációs

⁴ Boao Forum for Asia (BFA).

⁵ „Li calls for financial cooperation”, China Daily, 25 March 2016, p. 1.

⁶ High-end Financial Forums.

trendek szükségessé teszik regionális szervezetek, integrációk működését és azok közreműködésével a pénzügyi együttműködés elmélyítését, bővítését.⁷

Augusztus végére már az Alapszabály és szervezet működési feltételeinek megvitatására hívták meg az alapítókat és a március óta csatlakozó intézményeket, bankokat, összesen 101 pénzügyi intézményt. A Shanghajban megtartott konferencia résztvevői megvitaták és elfogadták az Alapszabályt, a tagok jogait és kötelességeit, az AFCA szervezeti felépítését. Ez utóbbi a klasszikus szervezeti elveket követi: Közgyűlés, Igazgatóság (azon belül egy szűkebb Végrehajtó Bizottság) és Szervezet/Titkárság. A jelenlévők az Előkészítő Bizottság javaslatait figyelembe véve előzetesen elfogadták a legfelső döntéshozó szervek tagjainak jelölését. A Magyar Bankszövetség képviselője az Igazgatóságba (Board of Directors) és az azon belül működő Végrehajtó Bizottságba is (Executive Board) jelölt, alelnöki (Vice Chairman) megbízatású tag. Az előzetes jelöltállítás ebben az esetben azt jelenti, hogy meg kell várni a Szövetség hivatalos bejegyzését és a Kínai Bankfelügyelet egyetértését.⁸

Alapítói lehettünk tehát egy rangos és a jövőben minden bizonnyal befolyásos nemzetközi pénzügyi szervezetnek, hiszen a szövetség a jelenleg regisztrált, illetve a tagságra vonatkozó szándéknyilatkozatot aláíró tagjai az ázsiai térség legnagyobb pénzügyi szervezetei, bankjai, tőzsdéi, befektetési alapjai Kínától Szingapúron át Hong Kongig. Magyarországra úgy tekintenek, mint az AFCA, elsősorban Kína számára fontos regionális és geopolitikai központra. A Magyar Bankszövetségre olyan partnerként számítanak, amely ezeknek a regionális érdekeknek segítője, közvetítője tud lenni.

⁷ Originating Institutions' Meeting, Asian Financial Cooperation Association (AFCA), Conference Paper, Haikou (Kína), 25 March, 2016.

⁸ Preparatory Meeting on Asian Financial Cooperation Association's Establishment, Meeting Documents, August 2016. The AFCA Working Group, valamint Preparatory Meeting on Asian Financial Cooperation Association's Establishment, Conference Book, 28-29 August 2016, Shanghai (Kína).